

“Vogelgriep is voor ons ook spannend”

Vogelgriep blijft jammer genoeg ook in 2017 in Nederland een actueel onderwerp. Dit jaar is het H5N8-virus al bij verschillende wilde vogels en hobbydieren gevonden en er zijn inmiddels vele verdenkingen gemeld. Bij de NVWA worden deze meldingen omgezet in acties, en dat gaat steeds gesmeerder. Arco van der Spek vertelt hoe.

Als teamleider van het incidenten- en crisiscentrum (NVIC) weet Arco precies wat er in Nederland gaande is als het gaat om meldingsplichtige dierziekten. Dat geldt niet alleen voor vogelgriep bij pluimvee, maar bijvoorbeeld ook voor brucellose bij koeien en Q-koorts bij geiten.

Het team van Arco is de spil waar alle schijven samenkomen. Bij een verdenking van een meldingsplichtige ziekte, wordt vanuit het kantoor in Utrecht alles gecoördineerd. Dat gaat van labonderzoek tot de organisatie van ruiming. Zodra er een melding binnenkomt, bepaalt Arco's team of er actie nodig is. “Is er een bedrijfsbezoek nodig, moeten we onderzoek inzetten? Per jaar zijn er in totaal zo'n 1.000 tot 1.100 verdenkingen van meldingsplichtige ziekten. Gelukkig is er in de meeste gevallen geen sprake van een meldingsplichtige ziekte”, legt Arco uit.

Actiemodus

Maar soms is dat wel het geval. En dan gaat zijn team in de actiemodus, zoals eind vorig jaar, bij een uitbraak van vogelgriep. “Dat is voor ons ook spannend, maar in de loop der jaren hebben we veel ervaring opgedaan. Ook hebben we in afstemming met de collega's van EZ verbeteringen in de organisatie en procedures doorgevoerd, waardoor we snel kunnen handelen.” Belangrijk hierin is ook dat de lijntjes met bijvoorbeeld GD en Wageningen Bioveterinary Research (WBVR, voorheen CVI) kort zijn. “De samenwerking is heel goed. Zo heeft GD aanvullende

specialistische dierziektekennis vanuit het veld. We zitten regelmatig om tafel om de dierziektesituatie te bespreken en informatie met elkaar te delen, waardoor we snel kunnen handelen.” Op elk moment van de dag hebben vier dierenartsen als dierziektedeskundigen van de NVWA piketdienst. Dan zijn ze ook midden in de nacht bereikbaar. Komt er een melding van een verdenking binnen, dan wordt één van die vier rechtstreeks aangestuurd door het team van Arco. Samen met een dierenarts van GD en de bedrijfsdierenarts wordt een specialistenteam samengesteld. Dit team van drie dierenartsen bezoekt vervolgens het verdachte bedrijf. “Met hoeveel spoed dat gaat, dat is afhankelijk van de melding”, laat Arco weten.

Dag en nacht beschikbaar

Bij een ruiming komt nogal wat kijken. NVWA stuurt daarvoor een zes koppig frontteam: twee dierenartsen, waarvan één de coördinator is; een administrateur, die alles goed notuleert voor het uiteindelijke dossier; een hygiënist, die ervoor zorgt dat iedereen zich houdt aan de hygiënemaatregelen en omdat we ook te maken hebben met een zoönose, erop let dat iedereen zijn persoonlijke beschermingsmiddelen goed gebruikt; een handhaver en tot slot een eerste medewerker voor hand- en spandiensten.

Daarnaast zijn er contractpartijen nodig die bijvoorbeeld zorgen voor de stalvergassing, kruiwagens, persoonlijke beschermingsmiddelen, douche- en ontsmettingsunits, maar ook catering. Ook die partijen zijn dag en nacht beschikbaar om in actie te komen bij een eventuele vogelgriepuitbraak.

Bijvoorbeeld of er klinische klachten zijn en of er veel besmettingsgevaar is. Bij veel spoed wordt WBVR ingelicht, zodat, als het moet, 's nachts nog vastgesteld kan worden om welk type vogelgriep het gaat. Bevestigt de uitslag de verdenking, dan wordt het frontteam ingeschakeld, en allerlei contractpartijen die een ruiming in goede banen moet leiden (zie kader).

Zoönose

De vogelgriepuitbraken van dit jaar zijn tot nu toe 'gelukkig' alleen bij hobbymatig gehouden pluimvee. De impact is dan kleiner, maar daar spelen soms ook weer andere belangen. "Een van de getroffen bedrijven was een zorgboerderij. Omdat we te maken hebben met een zoönose, informeren we bij alle besmette gevallen ook de GGD. Als het nodig is krijgen de personen die in contact zijn geweest met het pluimvee Tamiflu (een geneesmiddel voor de behandeling en preventie van influenza) en worden ze een tijd gevolgd. Bij een zorgboerderij is dit extra belangrijk, omdat de mensen die daar met de dieren werken soms vatbaarder zijn voor ziekten."

De afhandeling van een uitbraak van vogelgriep houdt niet op na een ruiming. "Nadat de kadavers uit de stal zijn, ontsmetten we de stal en zetten hem dan twee weken lang op slot. Daarna is het aan de veehouder om de mest uit de stal te halen, afgedekt op te slaan en de stal schoon te maken. In de twee weken dat de stal op slot zit, gaan twee mensen van de NVWA met de pluimveehouder aan tafel zitten om te bespreken wat er nog moet gebeuren totdat er nieuwe dieren in de stal kunnen." Er is dan ook aandacht voor de emotionele impact van zo'n ruiming. "Een ruiming heeft natuurlijk een grote impact, ook financieel gezien. Onze medewerkers hebben daar ook aandacht voor, en soms is het nodig dat er hulp van buiten ingeschakeld wordt."

Exportstatus

Dat er zo snel mogelijk na zo'n ruiming actie plaatsvindt is niet alleen in het belang van de pluimveehouder, die natuurlijk snel weer leven in het bedrijf wil. "Negentig dagen na de laatste ontsmetting geldt nog een beperking op de exportstatus van Nederland. Dus het hele land heeft er belang bij dat het snel gebeurt."

"Tot nu toe hebben we geluk gehad dat de uitbraken zich voordeden in pluimveearme gebieden." De screening en tracering op omliggende bedrijven die dan volgen, konden makkelijk opgevangen worden door de dierenartsen van de NVWA. "Maar doet er zich eens een uitbraak voor in de Gelderse Vallei, dan hebben we het wel over vijftig bedrijven die gescreend moeten worden, misschien zelfs wel meer. Dat kan dan lastig worden." In Nederland is er dan een mogelijkheid tot een 72-uurs standstill. Deze is bedoeld om de situatie te onderzoeken en niet erger te maken door risicovolle transporten en contacten. Doordat exporten en slachterijen dan ook stilliggen, krijgen dierenartsen de handen vrij om ingezet te worden bij de dierziektebestrijding.

Schepje bovenop

Overigens is een 72-uurs standstill niet verplicht. "In Nederland zijn we met sommige maatregelen strenger dan onze buurlanden. Zo is het ook niet verplicht om alle bedrijven binnen een straal van één kilometer te ruimen, maar dat doen we wel. Als klein landje doen we het dan ook best goed als het gaat om dierziektebestrijding", vindt Arco. Naast de minimale maatregelen, doen we er in Nederland nog een schepje bovenop. "Dat moet ook wel, want we zitten dicht op elkaar en we hebben forse exportbelangen. We doen veel onderzoek omdat we precies willen weten wat de situatie is." Maar we doen het goed, denkt hij. "In het buitenland hebben ze wel bewondering voor hoe snel we besmette bedrijven ruimen. Ik denk dat we daarin best voorop lopen."